

ELŐSZÓ

Az ELTE Etológia Tanszékén a hetvenes években paradicsomhalakkal kezdtük etológiai vizsgálatainkat, mert akkor ez az állat egyszerűnek és laboratóriumi vizsgálatra alkalmasnak tetszett. Nem is csalódtunk benne, sikerült viselkedésének számos fontos elemét leírni és a mögöttük álló etológiai mechanizmusokat kideríteni. Több mint egy évtizede tértünk át bonyolultabb állatok: a nyulak és kutyák viselkedésének vizsgálatára. Egy tanszék munkája nem csak kutatásból és oktatásból áll, fontos része ennek a kutatók nevelése is. Egy jó tanszék kicsi kutatóközösség, ahol szépen, lassan alakulnak ki a megfelelően használható módszerek, a kutatást serkentő különböző elméletek, és ami a legfontosabb: a jól felkészült, kitűnő kutatók. Akkor kezdtünk az összetettebb problémák vizsgálatához, amikor kinevelődtek az ehhez szükséges munkatársak. A két szerkesztő, Miklósi Ádám és Topál József kutyakísérletekből építette fel nemzetközi szinten is elismert tudományos karrierjét. Feltűnt nekünk, hogy alig van az irodalomban kutyaeológiával foglalkozó vizsgálat, leírás. Nagyon sok volt a kutyakönyv, amelyek elsősorban a kutyák tartásával, egészségügyi problémáival és kiképzésé-

ELŐSZÓ

:: 9 ::

vel foglalkoztak, de a *kutyaelme* vizsgálata szinte el sem kezdődött. Ezzel egyidőben az is világos volt, hogy valamiféle áttörés készülődik az állati elmék vizsgálatában, amelynek akkoriban a legfontosabb alanyai majmok, főként emberszabású majmok voltak. Azt gondoltuk, hogy a kutya önmagában is érdemes a vizsgálatra, hiszen itt van a közelünkben, könnyen megfigyelhető, könnyen tanulmányozható, de ezen kívül is nagyon sok elméleti lehetőséget kínál. A kutyák napjainkban nagyjából családtagok, természetes környezetük az emberi közösség. Ez azt a lehetőséget csillantotta meg, hogy a kutyaelme tanulmányozásával hasznos adatokat kaphatunk az emberi elme korai állapotáról is, mert a nyelv kialakulása előtti időkben az ember már zárt, együttműködő közösségekben, bár primitív körülmények között élt. Feltehető volt, hogy a kutyák vizsgálata támpontokat ad majd arra, hogy melyek voltak a nyelv előtti ember legfontosabb elmebeli tulajdonságai.

Amikor ezt a munkát elkezdtük, nagyon kevés elképzelésünk volt a hogyanról. Azt biztosan tudtuk, hogy a tanszéken nem fogunk kutyákat tartani, mert egy laboratórium állatháza nem természetes környezete a kutyának. Teljesen új, a gazdákat is involváló kutyavizsgáló módszereket kellett kigondolni. Az, hogy ez sikerült, Miklósi és Topál kreatív munkájának az eredménye. A könyvünkben nagyon tömören bemutatott eredményeket az ő közvetlen irányításukkal értük el az Etológia Tanszéken, amely ma nemzetközileg is elismert elmekutató központ. A kiindulási hipotézis a korai ember és

:: 10 ::

MIKLÓSI – TOPÁL :: KUTYAGONDOLATOK NYOMÁBAN

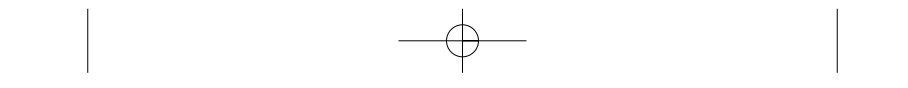
a kutyaviselkedés összefüggéseiről nagyon termékeny teóriának bizonyult. Sorra fedeztünk fel olyan kutyaviselkedési formákat, amelyek létezéséről az etológusoknak fogalmuk sem volt korábban: azt, hogy a kutyák kommunikálnak, szabályokat képesek követni, figyelmük középpontjában a gazda áll, tanulnak tőle, utánozzák, információkat várnak tőle, és információkat adnak neki, együttműködnek vele.

Nem is volt könnyű a szakma meggyőzése. A korai időkben a különböző pszichológiai, etológiai folyóiratok referensei egyszerűen nem akarták elhinni az eredményeket, azt például, hogy a kutyák kommunikálnak az emberrel, figyelnek rá, megértik a jeleit, és maguk is adnak jeleket megfelelő helyzetben. Miklósi és Topál a kezdeti visszautasításoktól nem kedvetlenedett el, hanem nagyon aprólékos, alapos munkával, lépésről lépésre, cikkről cikkre bizonyították a kutyaelme újonnan felfedezett képességeit. Azután lassan megtört a jég, sokat szerepeltek külföldi konferenciákon, sokfelé hívták őket előadni, és már hasonló problémákon dolgozó, velünk versenyző külföldi laboratóriumok is vannak.

2004-ben az Amerikai Pszichológiai Társaság Frank A. Beach Összehasonlító Pszichológiai Díját kaptuk meg, amelyet évente adnak ki a legjobb közlemény szerzőinek, amely abban az évben az Összehasonlító Pszichológia folyóiratban megjelent. Nagy elismerés innen Kelet-Európából egy ilyen díjat elnyerni. A díjazott közlemény a kutyák emberutánzó viselkedését mutatta be. Miklósi és Topál sokféleképpen vizsgálják ezt az iz-

ELŐSZÓ

:: 11 ::



galmas kérdést, a jutalmazott cikk egyszerű módszerekkel, sokféle kontrollal bizonyította, hogy a kutyák figyelnek a gazdájukra, és tanulnak tőle.

Ez a tömör, rövid könyvecske szakszerű összefoglalója a kutyákkal kapcsolatos évtizedes munkának. Minden elismerésem a szerzőké, munkatársaimé.

2006. szeptember

Csányi Vilmos

